

Resimli Türkiye Florası Projesi'nde ressam olmak

Bilimsel bitki ressamlığının Türkiye'deki serüveninde yer almayı tercih etmiş, bu alanda ikinci nesil diyebileceğimiz isimlerden Gürol AYTEPE, Kezban SAYAR, Sabiha PALA, Sema NİĞDELİ ve Doğa RESSANLARI grubu bilimsel bitki ressamlığıyla karşılaşmalarını ve eğitim süreçlerini anlatıyor.

Kezban Sayar Mandalina.

KEZBAN SAYAR

Kezban Sayar Muz.

Ü

ZERİNDE çalıştığımız Resimli Türkiye Florası Projesi'nin amacı çok zengin bir bitki örtüsüne sahip olan Türkiye florasının

bilimsel verilerle kayıt altına alınmasıdır. Yirmisekiz ciltten oluşacak olan bu projenin hazırlanmasında bilim adamlarının yanı sıra bilimsel bitki ressamlarının da yer alması projeye zenginlik katmaktadır. Kendi adıma Resimli Türkiye Florası Projesi'ne hem bilimsel bitki ressamı olarak hem de yeni ressamlar kazandırmak için eğitmen olarak katkı sağlamaktayım. Eğitimimi Paleoantropoloji anabilim dalında almış biri olarak şu an hayatıma bilimsel bitki ressamı olarak devam etmekteyim. İlk olarak bilimsel bitki ressamlığıyla 2010 yılında tanıştım. O zamanlar Paleoantropoloji'de yüksek lisansımı bitirmiş ve doktora devam etmeme kararı almıştım. Bir taraftan da tezhib eğitimleri alıyordum ama ben desenin çıkış noktası olan bitkileri resmetmek istiyordum. Bilimsel bitki ressamlığı eğitimleri verileceğini öğrendiğim zaman ilk işim buna kaydolup en iyisini yapmaktı. Zaman içerisinde bu mesleğin bana çok uygun olduğunu anladıkça diğer çalışma hayatımı tamamen sonlandırarak kendimi bilimsel bitki çizimine adanmıştım. Yapmakta olduğumuz bu eserlerde bir bitkinin hayat macerasını özetlediğimiz söylenebilir. Bir çiçeği, eğreltiyi veya ağacı ele alıp onun tüm özelliklerini ve yaşam döngüsünü bir kâğıtta bir araya getiriyoruz. Bir bitkinin genel görüntüsünü, bitkinin çiçeği varsa çiçeğini ve çiçek kesitini, toprak altında kalan kısmını (soğan, yumru ya da kök) zaman içerisinde oluşturduğu tohumunu aynı tablo üzerinde gösterebiliyoruz. Bu apayrı bir macera ve araştırma aşkı. Botanikçilerden bitki ile ilgili almış olduğumuz tüm bilgileri ve o bitkinin yaşam sürecini incelemek ve resmetmek çok ayrı bir haz ve mutluluk. Şimdiye kadar çalışmış olduğum bu değerli hocalardan bilim, botanik, çevre ve doğa sevgisi adına çok şey öğrendim ve öğrettim. Bir ressam olarak çizmek için elinize aldığımız her bir bitkiyle beraber yeni bir dünyayla tanışıyoruz. Bu müthiş bir duygu ve farkındalık.

SEMA NİĞDELİ

HEPİMİZ resim sanatını severiz. Tüm insanların ilgiyle seyrettiği, duvarına astığı, içinde kaybolduğu en az bir resim vardır.

Bazı insanlar ise bir resmi seyretmekle ya da sahip olmakla yetinmez; gördükleri, hayal ettikleri ya da etkilendikleri güzelliklere sanatsal bir anlam katmak, onları yeniden düzenlemek ve başkalarına anlatmak ister.

Hepimiz bitkileri de severiz. Hayatımızın temeli ve kurtarıcısı olmalarının yanı sıra çiçeklerinin büyüleyici güzelliği, gölgelerinin serinliği, meyvelerinin hoş tadı hayatımıza renk katar. Bazı insanlar da sadece bitkilerin bizlere verdikleri ile ilgilenmez, tutkuyla bilimsel çalışmalar yaparak bitkilerin sırlarını da öğrenmek için uğraşır.

Bitki ressamlığı bu iki tutkunun, bilimin ve sanatın kesiştiği noktada yer alıyor. Bitkilerin güzelliğini bilimsel gerçekliğe uygun şekilde resimleme sanatı olarak tanımladığım bitki ressamlığı ile 2008 yılında Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi'nde tanıştım ve hayatımın uğraşısı hâline geldi. Çalışma hayatıma avukat olarak başlamıştım artık kendimi bitki ressamı olarak tanıtıyorum. Yeni mesleğimim verdiği esinle, yarım bıraktığım sanat tarihi eğitimimi de tamamlayarak, bitkilerin, tarih boyunca sanatla nasıl bütünleştiğini, ünlü bitki ressamlarının çalışmalarını araştırmaya başladım.

Ülkemizde uzun süre ihmal edilmiş olan bu sanat dalı, son yıllarda çiçek açmaya başladı. Bireysel çalışmalarımız devam ederken, 2009 yılında hazırlıklarına başlanan Türkiye'nin tüm bitkilerini kapsayacak Resimli Türkiye Florası Projesi çevremizde büyük heyecan yarattı. Proje ülkemiz için çok önemli bir eser üretmenin yanında bizim sanatımız için de önemli kazanımlar demektir.

Bize bu işi öğreten sanatçı hocalarımız, editör olarak çalışmalarımızı değerlendiriyor. Kompozisyon oluştu-

Sema Niğdeli
Datura stramonium.

rukken, çizim yaparken, renkleri tespit ederken her zaman onların fikirlerinden ve eleştirilerinden yararlanabiliyoruz. Sanatla uğraşırken, size doğru bilgiler vererek daha güzel bir iş çıkarmanıza yardım edecek ustalarla bağlantı kurabilmek, gerçekten büyük nimettir.

Bireysel çalışmalarımız ve sergilerimizin yanında içinde bulunmaktan gurur duyduğumuz kapsamlı, harika bir projemiz var ve bu proje ülkemizde hâlen yeterince tanınmayan güzel mes-

leğimize ilginin artmasına, daha fazla ressamın yetişmesine de yol açıyor.

Bilimsel bitki ressamlığı hayatım boyunca sürdürmek, geliştirmek ve tanıtmak istediğim bir sanat dalı ve Resimli Türkiye Florası Projesi benim ve bu alanda çalışan tüm sanatçılar için, sanat hayatlarında en büyük, en kapsamlı iş olarak yer alıyor. Umarım projemizin, sanatımızın yaygınlaşması ve bitkilerimizin tanınıp, korunması amacıyla yeteri kadar katkı sağlayabiliriz.

GÜROL AYTEPE

KENDİMİ bildim bileli doğaya hep sevdalı oldum. Bir enerji kaynağıydı benim için. Yeni yerler görme isteği hiç bitmek tükenmek bilmez bir arzuydu. Hatta daha önce gördüğüm yerleri yeniden keşfetmek ayrı bir heyecandı.

Öğretmenlik hayatıma başladığım Kastamonu'nun küçük ama şirin ilçesi Ağlı'da coğrafyanın sunduğu zenginlikler içinde insanın başının dönmemesi mümkün değildi. Her mevsimin ayrı bir tadı vardı. Bugünden o günlere şöyle bir baktığımda iç geçirmiyorum değilim. Aradan yıllar geçti ve ülkemizin başka bir zengin coğrafyası olan Muğla'ya tayin oldum. Sevgili eşim Hediye ile yeni bir hayat kurma planları yaptığımız süreçte, kendisi yüksek lisans eğitimine de başlamıştı. Tez olarak floristik bir çalışma yapmak istediğini benimle paylaştığında sanırım kendisinden daha çok mutlu olmuştum. İlk herbaryum deneyimimi hâlâ hatırlıyorum. Sayfa sayfa hazırlanmış renkli ve el çizimi kitapları gördükçe "Ben de yapabilirim" diye hiç aklımdan geçirmemiş değildim hani. Uzun yıllar eşimle birlikte doktora eğitimini bitirene kadar arazi çalışmalarında bulundum. Tüm botanik bilgimi eşimin sayesinde edindiğimi söylemem gerek. Şu an bitki ressamlığı yolculuğumda bana o kadar çok katkısı oluyor ki bu öğrendiklerimin.

Herbaryum ziyaretlerimde öğrendim ki bilimsel bitki ressamlığı bir hobi olmaktan öte neredeyse bir meslek hâline gelmekte. Beni bu konuda yüreklendiren eşimin danışman hocası Prof. Dr. Ömer Varol'dur. Kendisi için birkaç çizim yapma fırsatım da olmuştu. Bilimsel bitki ressamlığı üzerine kurslar düzenlendiğini öğrendiğimde büyük bir kararlılıkla bu işi yapmam gerektiğine inanmıştım. Elbette ki bunun için bu kursları takip etmem gerekiyordu. 2006 yılında Kars Bıyoçeşitlilik Projesi kapsamında düzenlenen ülkemizdeki ilk bilimsel bitki

ressamlığı kursuna son dakika çıkan özel bir işim nedeniyle katılmamanın üzüntüsünü hâlâ içimde hissediyorum.

Bilimsel bitki ressamlığımdaki asıl yolculuğum Resimli Türkiye Florası Projesi ile 2014 yılında başladı. Büyük bir projeydi ve bu projede ben de yer almalıydım. Bu sefer olacaktı ve olmayı da. Kendimden çok emindim ve hemen tertip edilen toplantıya katılma talebime aldığım olumlu yanıt üzerine, büyük bir heyecanla İstanbul'da Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi'nde (NGBB) düzenlenen toplantıya katıl-

dım. Proje hocalarından Işık Güner toplantımıza başkanlık etmesine karşılık konuşma fırsatım olmamıştı. Ancak hiç unutmuyorum ressam Hülya Korkmaz'a "Aradığınız kişi benim" deme cesaretini göstermiştim.

T.C. Cumhurbaşkanlığı himayesinde Türkçe hazırlanan bu projede ikinci cilt çizimleri bitti ve bu cildin çalışmalarını yazar ve çizerler açısından ilk olma niteliği taşıyordu. Burada edindiğimiz tecrübeler diğer ciltler için örnek teşkil etmekte. Bu projenin bir parçası olmak kendim ve ülkem adına büyük bir gurur.

Gürol Aytepe / Nursel İkinci *Lilium ciliatum.*

SABIHA PALA

BİLİMSEL resimler geçmişten günümüze ışık tutan belgelerdir. Geçmişte de önemli olan bitki resimlerine, günümüzde de ihtiyaç sürmektedir. Diyeceksiniz ki bir fotoğraf makinası da aynı işlevi görür. Ama durum öyle değil. Bilimsel resim tekniği ile bitkinin her safhasını, her yönüyle, gerçeğe en yakın şekli ile resmetmek mümkündür.

Benim bilimsel bitki resmi ile tanışmam 2008 yılında gerçekleşti. Bitki resimlemenin hayatımda önemli bir boşluğu doldurduğunu söyleyebilirim. Çünkü zamanımı faydalı bir şekilde değerlendirdiğimi hissediyorum.

Ben meslek lisesi resim bölümü mezunuyum. İlk gençlik yıllarımda bitki çizimi yapardım ve yalnız kumaş deseni çizirdim. Hayatımda bitkiler, çiçekler ve doğa önemli bir yer tutardı. Büyükkada'da büyüdüm. İlgi alanım her zaman doğa oldu. O zamandan beri gördüğüm her bitkiyi incelerim. Değerli botanikçi ve bitki ressamı hocalarımızla çalışmalarımızdan çok şey öğrendim ve her gün yeni bir şey öğrenmeye devam ediyorum. Hayatım resim desem sanırım abartmış olmam. Bitkilerin yanı sıra hayvan illüstrasyonları da yapmaya çalışıyorum, özellikle de kuş illüstrasyonları.

Eğitimimde katkısı olan değerli öğreticilerimiz Işık Güner, Hülya Korkmaz, Gülnur Ekşi ve Christabel King hanıma teşekkürü borç bilirim. Öğrendiklerimiz bizlere birçok kapı da açıyor, iş imkânları sağlıyor. Şu anda çalıştığım Resimli Türkiye Florası Projesi'nde olmaktan gurur duyuyorum. Zevkle ve büyük bir istekle çiziyorum ama yaptığımız için birinci kuralı sabır ve özveri.

Ülkemizde bitki örtüsü son derece zengin ve çizilmesi gereken sayısız bitki var. Sağlığım elverdikçe, sevgiyle ve özveriyle çizmeye devam edeceğim. Bana illüstrasyon sevgisini aşıl原因 hocalarımıza sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Sabiha Pala Lilium.

DOĞA RESSAMLARI GRUBU

FOTOĞRAFÇILIK bugün çok gelişmiş olsa da bilimsel bitki resminin yeri ayrı çünkü temel amacı, bilimsel makalenin ya da kitabın desteklenmesi. Bitki fotoğrafları çoğu zaman çizimler kadar detay gösteremiyor. Bu nedenle bilim adamları fotoğraf yerine, çizim kullanmayı tercih ediyor. Bitki çizimi, aynı zamanda bir sanat dalı. Diğer sanat dallarından farklı olarak burada hayal gücüne yer yok. Bitkiyi karşınıza alıp birebir kâğıda aktarıyorsunuz. Bitki çiziminde tüm ayrıntıları görebilirsiniz ve vurgu yapabilirsiniz. Örneğin, bitkinin üreme organını, yaprakların sapa bağlanma şeklini veya taç ve çanak yapraklarının herhangi bir özelliğini ön plana çıkarabilirsiniz. Ayrıntılar, botanikçiler, zoologlar ve biyologlar için çok önemlidir.

Christabel King'in Türkiye'de verdiği bilimsel bitki resmi derslerine iştirak ederek tanışan bitki ressamlarından oluşan Doğa Ressamları Grubu, Gülsen Bilgin, Rahmiye Taşkırda, Emel Kangal, İnci Dosdoğru ve Sabiha Pala'dan oluşuyor. Derslerin sona ermesinin ardından çalışmalarına başlayan ve yedi-sekiz yıldır bu çalışmalarında sebat eden bitki ressamları, Kuzey Doğa Derneği tarafından yürütülen Kars'ın Bitkileri Projesi'ne, mikolog Jilber Barutçıyan'ın *Türkiye'nin Mantarları* kitabına, genetiği bozulmamış meyve ve bitkileri kayıt altına almayı amaçlayan Muğla'nın Meyve Mirası Projesi'ne katkıda bulunarak bir arada çalışmalarının karşılığını aldılar. *Resimli Türkiye Florası* çalışmaları içinde de yer alan Doğa Ressamları Grubu, Türkiye'nin tüm bitki ressamları gibi bu büyük projenin tamamlanması için kendi paylarına düşen emeği sarf ediyor. Bu amaçla, grup üyelerinden Gülsen Bilgin ve Sabiha Pala, 2016 yılında Erzincan Üniversitesi Resim Anabilim Dalı öğrencileri için onbeş

gün süren bir kurs düzenledi. Bilimsel bitki ressamlığının Türkiye'de daha çok tanınmasını sağlamayı ve Türkiye florasının bitki çeşitliliğine dikkat

çekmeyi kendilerine görev edinen beş bilimsel bitki ressamı, bu emekleriyle floranın geleceğe kalması için mütevazı bir katkı sunuyor.

Rahmiye Taşkırda Hint yağı bitkisi / Ricinus communis.